

Lieve Lenie en Jan Willem,

We kunnen het nauwelijks bevatten, hoe jullie zo kort na elkaar het leven hebben teruggegeven. Jullie hielden zo immens veel van de kinderen en kleinkinderen, waarover jullie niet uitgepraat raakten.

Afscheid nemen is zo moeilijk. Moeder zei kort voor haar overlijden: "Ik zal jullie wel erg missen hoor, als ik er niet meer ben". Lenie en Jan zullen het niet anders gevoeld hebben. Wij missen nu al onze lieve zus, zwager, tante, en oom, die altijd intens met ons meeleeften. Lenie met al haar gastvrijheid die geen grenzen kende. Lenie's appeltaart van goudrenetten was favoriet. Luke en Elisabeth schreven er in Boston werkstukken over. Er was altijd een overvloed aan eten. Jan, met zijn nuchtere kijk op het leven genietend van de natuur, de vogels, de weidsheid van de zee, het familie zomerhuis "De Ark" in Ommen met het uitzicht op de Lemelerberg, het weiland van boer Blikman waar Jan zeldzame kievitbloemen vond, en vooral de muziek met zingen in het koor, en eindeloos spelen op de vleugel. Ze woonden niet voor niets vlak bij het Concertgebouw!

Twee weken geleden vertelde Jan dat hij in Groningen op Lenie verliefd was geworden vanwege haar prachtige stem. En die heeft ze! Lenie, jouw stem heeft voor zovelen ontzettend veel plezier, vreugde, en ook vaak troost gebracht. Jullie waren een thuis voor al die mensen die steun nodig hadden. Ik denk aan Borislav en "Srdjan" die als eigen kinderen werden opgenomen, en zo velen meer. Lenie, je kon hartelijk lachen, verhalen vertellen, en beleefde altijd zo veel. Je las me voor uit de sprookjes van Andersen. Over de haan, die zo prachtig kon kraaien: "het was een genot om te horen, voor de haan". Als 7 jaar jonger broertje vond ik het fantastisch om jouw verhalen te horen, en voor Joosje voelde dat niet anders.

Herinneringen. De laatste jaren hebben we als vier domineeskinderen, Klaas Jan, Lenie, Joosje en ik, herinneringen aan vroeger opgehaald. Herinneringen aan een gelukkige jeugd. We waren in Anloo, waar Lenie in de pastorie werd geboren; Groningen, waar vader dominee werd in de Pepergasthuiskerk, en waar ze als klein meisje opgroeide in de J.A. Feithstraat, met als schaduw de oorlog. Hier verloor ze haar 5-jarige vriend Robbie Goudsmit waarmee ze in de zandbak speelde. Hij werd vermoord in Auschwitz, maar bleef altijd in Lenie's gedachten. Een paar jaar geleden was ze met haar vriendin Jean Gerzon bij de presentatie over het boek "In Memoriam" om vermoorde Joodse kinderen weer een gezicht te geven. Een foto van Robbie ontbrak. Wat was Lenie blij, dat ze het gezicht van Robbie, spelend met haar in de zandbak, kon toevoegen aan dit bijzondere project. We waren in Enschede waarvan de bevrijding op haar zo veel indruk maakte. In vaders' dagboek staan foto's die dat moment beschrijven, met Lenie, Joosje en Klaas Jan voor de Engelse tanks in de tuin van de pastorie. Tenslotte verhuisden we naar Amsterdam, waar vader hoogleraar werd aan de GU voor het Oude Testament en Hebreeuws. Het Hervormd Lyceum gaf Lenie veel inspiratie, met haar favoriete leraar van Lienden voor Nederlands.

Gastvrijheid en gezelligheid werd aan ons doorgegeven. Onze vrienden waren altijd welkom bij ons thuis. Lenie zag slecht, maar de liefde voor het lezen heb je aan ons allemaal doorgegeven! Samen met Joosje werden meisjesboeken verslonden. En nu staat de kast van Joosje in Canada overvol met boeken die ze van Lenie kreeg. Joosje herinnert zich nog helder hoe Lenie ook een zus "to the rescue" was, die in de studententijd haar hielp bij het

schrijven van een stukje waarvoor zij zeer geprezen werd, terwijl Lenie eigenlijk de meeste lof verdiende. Ook voor haar Wageningse broers Klaas Jan en Martien was ze vaak de “to the rescue” hulp met bijzondere ideeën uit een geheel andere invalshoek.

In Amsterdam waren Willem en Maria Hofker heel goede vrienden van onze ouders. We werden allemaal door hem geschilderd. Met Lenie ging ik rond sinterklaas naar hun gezellige verguldavondje waar schilders ware kunstwerken maakten van speculaaspoppen. Het was gezelligheid. Lenie zette die traditie voort, en las daarbij voor uit de Camera Obscura, waarin dit beschreven staat.

Lenie, net als vader, koos je heel bewust voor het vak van predikant, je schreef veel, en jouw bijzonder mooie preken zijn uitgegeven in het boek “Nagerechten”. Bij antiquariaten staat het meestal op de verkeerde plank tussen de kookboeken.

Toen je begon als dominee waren er van de 1600 predikanten in de Hervormde kerk, waarvan maar 50 vrouwelijke predikanten. Je was strijdvaardig en kwam op voor vrouwenrechten. Met een protestantse delegatie was je in 1986 op het Vaticaan om te pleiten voor de vrouw in het ambt. Nou, daar wou de paus weinig van weten, en in dit opzicht voelde je dat bezoek als deprimerend. Gelukkig staan daar ontzettend veel goede momenten tegenover. Jouw gevoel voor humor gaf kracht. Er mocht best gelachen worden in de kerk, en speciale aandacht voor kinderen hoorde er helemaal bij.

Je bent voor ons gezin een bijzondere zus, en bijna 50 jaar geleden heb je ons getrouwd in het NPB-kerkje in Bennekom. Je was net bevoegd. Ineke en ik waren de eersten die je in het huwelijk verbond. Daarvoor zijn we je nog steeds zo dankbaar! Ook bij de huwelijken van onze kinderen Floortje, en Jette heb je zo warm gesproken. In Australië zijn Jette en Roelant op dit moment in gedachte bij jullie.

Jullie waren ook een warm thuis voor het gezin van Joosje & Maarten in Canada! Zo veel brieven, e-mails, en telefoongesprekken! Jullie leefden altijd met ze mee. Lenie en Jan reisden met regelmaat naar Canada, om te genieten van deze familieband. In Salmon Arm gaf Lenie een heel bijzondere speech bij het huwelijk van haar nicht Marta. Wat genoot Marta ervan om 2 jaar geleden met beide kinderen bij Lenie en Jan te zijn! Nanika, al even dierbaar, verbleef lange tijd bij jullie in Amsterdam. Vorige week zong ze met de gitaar voor haar tante en oom een ontroerend mooi zelfgemaakt lied, dat past bij jullie afscheid. En ook Anastasia uit Kazachstan heeft bij jullie een tweede thuis gevonden voor ze met Robert trouwde, die al kind aan huis was op de Stadionweg. Zo zijn jullie ook voor de kinderen van Joosje en Maarten een heel dierbare oom en tante geweest en in gedachten dichtbij. Voor gedachten zijn geen afstanden.

Lieve Lenie en Jan Willem, we zijn jullie dankbaar voor de herinneringen, die we in blijvende verbondenheid met jullie, meedragen!

Martien en Ineke
4 december 2020